



Den gamle kro i Notmark er en særpræget bygning. Dens historie kan følges omkring 200 år tilbage i tiden. Efter sigende er trappestenen en tidligere gravsten fra Notmark kirkegård.

Notmark gamle kro

Indtil for få år siden et yndet samlingssted. - Nu fører den særprægede bygning en mere ubemærket tilværelse

Notmark er en forholdsvis lille landsby, og den forhenværende kro er tilsvarende lille.

Siden den sidste kroejner døde i 1958, og hans kone et par år senere, har ejendommen skiftet ejer nogle gange. Nu er den overtaget af maskinmester Henning Johansen og hustru.

Giver man sig god tid, når man kører forbi Notmark, kan man ikke undgå at lægge mærke til den gamle idylliske kro ved foden af Degnebjerg. Den gamle bindingsværksbygning, som næst efter kirken og præstegården er byens ældste, er i hvert fald udvendigt bevaret i sin gamle stil. Kun de seks lindetræer, som den første ejer plantede, er lidt efter lidt forsvundet. De to sidste, som prydede indgangen, blev ryddet for en snes år siden. Men endnu står ved indgangsdøren en meget gammel rodægte terose, som hver sommer er til pryd med lyserøde velduftende roser.

På grund af lindetræerne var det antagelig, at et par hjemmetyskere gav kroen navnet „Unter den Linden“, men det blev aldrig anvendt, bl.a. fordi kromanden var så dansk som nogen, beretter Hans N. Terp, Notmark, som har gransket kroens historie og selv har oplevet den, mens den endnu var et yndet samlingssted.

Der hørte nogle tønder land til kroen, og de fleste kromænd var da også landmænd, andre tillige snedkere. I en bagved liggende stald var der plads til en hest, nogle køer og svin, mens snedkerværkstedet i mange år omkring århundredeskiftet var i bygningens øverste — den sydlige — del.

En forbiløbende bæk fra Engmosen ved Almsted gav ved opdæmning et lille fald,

som kunne drive et stort spindehjul, og et fund af en lille kværnsten tyder også på, at den har kunnet bruges.

Bygningen nævnes så langt tilbage som 1788 i en skyld- og panteprotokol. I 1815 blev kroen overtaget af Hans Christian Fink fra Egen. Han foretog sandsynligvis ombygning og ejede kroen indtil 1834, da den blev overdraget datteren Margrethe og svigersønnen Hans Iversen, hvis far var landmand i Padholm. Ægteparret ejede kroen indtil 1868 og oplevede således krigen 1864.

Også i Notmark kunne kantonordenen høres den 18. april, og alle dem, som i en meget trykket stemning samledes på det nærliggende Gravsbjerg kunne, efter hvad de gamle fortalte, også se glimtene fra de skydende kanoner på Dybbøl.

Fra 1868 ejedes kroen af sønnen Christian Iversen, en driftig mand, som både var kådner, snedker og gæstgiver. Hans kone Anne Marie var født på Engelsletgård i Mjels.

I ældre tider samledes bylauget to gange årligt på kroen — eller, man kan også tænke sig, på pladsen ved det nærliggende gadekær. Ved kyndelmisse for at drøfte forårets markarbejde, byens mere interne anliggender og om muligt at udjævne tvistigheder m.m. Anden mødetid var ved Mikkelsdag. Var der noget særligt at tale om, var der mødepligt, og meddelelse om bystævnets afholdelse blev sendt ved „ombud“, d.v.s. fra mand til mand.

Gravsten - trappesten

Som trappe foran indgangsdøren ligger en stor Neksø sandsten, på hvilken man

trods mange års slid endnu skimter smedens mærke: Hestesko og tang udmejslet på overfladen. I følge gammel overlevering blev den erhvervet af kroens første ejer. Tidligere lå den på en smeds grav på Notmark kirkegård. Så skulle den flyttes til Hørupris, men ved flytningen tabte arbejderne den, så den gik midt over. Nu regnede man ikke stenen for noget og gav kromanden den som betaling for brød og brændevin. Ved hjælp af jernvinkler fik man derefter stenen sat sammen.

I skænkestuen stod endnu indtil for en snes år siden et stort massivt egetræsbord, som altid var blanktpoleret, og en ligeså stærk bænk, som var gået i arv fra den første ejers tid. Og i skænkestuen fandtes stadig en rigtig alkove, som blev benyttet også af den sidste kromand og hans kone.

Den alsiske skik på Helligtrekongers aften at gå udklædt og med maske på besøg i byen og på egnen, har holdt sig her i mange år, og kroen fik gerne en god del af de besøgende. De kom med morsomheder og fantastiske beretninger om månerejser o. lign. Efter gammel skik var degnen, som var nabo til kroen, til stede Helligtrekongers aften, og han morede sig kosteligt over de udklædte. Til gengæld var kromanden og frue i flere år gæster i degnegården nytårsaften.

Den sidste kromand Jørgen Iversen og hustru, Sofie, forstod i enhver henseende at føre kroens gamle traditioner videre.

Med kroens ophør sluttede et kapitel i en gammel alsisk landsbys historie.